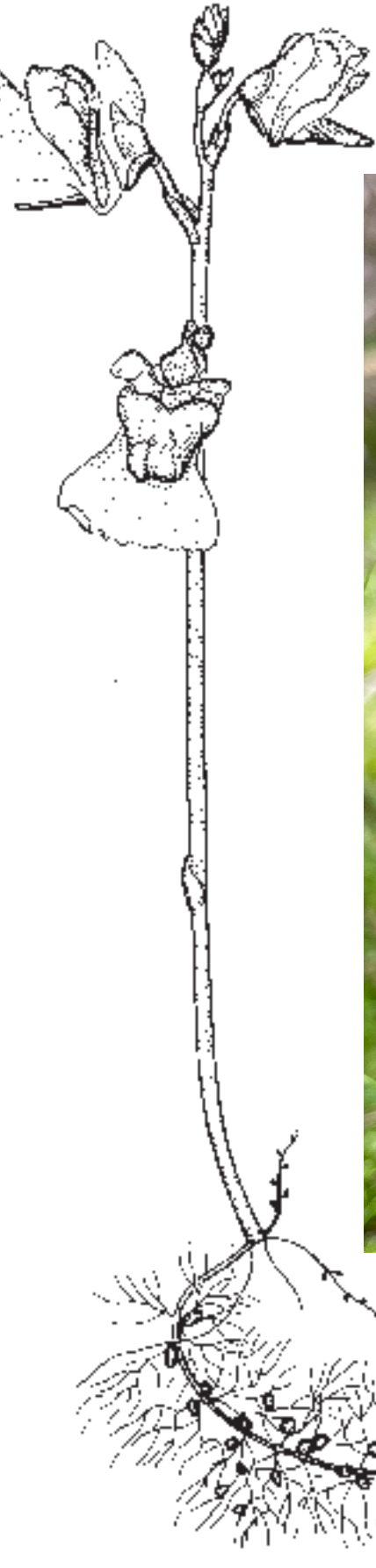

2023

Blekingebläddran

Föreningen Blekinges Flora

Föreningen Blekinges Flora

Föreningen Blekinges Flora bildades för att främja den botaniska verksamheten i landskapet. Föreningen grundades 1994 som en fortsättning på det nyligen avslutade inventeringsprojektet. Vi har möten två gånger per år med föredrag och dessutom exkursioner på våren, sommaren och hösten. Vi ägnar oss åt både blomväxter och olika kryptogamgrupper (mossor, lavar, svampar, alger). Föreningen har dessutom floraväktarverksamhet. 1998 startade föreningen ett svampprojekt med syfte att inventera främst storsvampar, men även i viss mån mikrosvampar. Vi deltar också i de vilda blommornas dag, med lokala exkursioner i juni månad.

För att bli medlem kan du betala årsavgiften på 100 kr (20 kr för familjemedlem) till bankgiro: 5704-5205 eller via swish till: 123 161 3090. Ange namn, adress och mejl-adress, samt att du är ny medlem. Alternativt kan du höra av dig till någon i styrelsen.

Ordförande: Lars Fröberg
Sofiaparken 4E, 222 41 Lund
tfn 076-848 9945
larsfroberglund@gmail.com

Kassör: Jonas Warhammar
Ekdalav. 8, 373 32 Nättraby
Tfn: 070-910 8716
jonas.warhammar@lansstyrelsen.se

Protokollsekreterare: Åke Widgren
Ronnebyg. 10, 371 32 Karlskrona
tfn 0709-831 449
cotula@gmail.com

Floraväktaransvarig: Åke Widgren
Kontaktuppgifter, se ovan.

Svampprojekt: Jonny Svensson
Karsahult, Pl 81, 360 10 Ryd
tfn: 0459-833 45
jonny.g.a.svensson@gmail.com

Programsekreterare: Johan Wolgast
Hunnemarav. 7, 374 34 Karlshamn
tfn 0708-154424
johanwolgast@yahoo.co.uk

Föreningens hemsida:
www.blekigesflora.se

Blekingebläddran

För innehåll och författarinstruktioner, se bakpärmens insida

Redaktör: Lars Fröberg, Sofiaparken 4E, 222 41 Lund
tlf: 076-848 9945

Redaktionskommitté: Joakim Hemberg, Åke Widgren

Omslagsbild: Knärot *Goodyera repens* från Ämma naturreservat, S om Fridafors. Foto Stefan Andersson.

Förord

Detta nummer av tidskriften är tyvärr lite försenat - tidigare nummer har brukat komma ut före midsommar. Det beror på att min dator kraschat och jag har varit tvungen att skaffa ett nytt redigeringsprogram, vilket tagit lite tid att få ordning på. En annan förändring inom föreningen är att vi framöver kommer att ha en ny lokal för inomhusmötena. Vi har tidigare huserat på Gammalstorp norr om Ronneby, på en gård som nyttjades av Skogsstyrelsen, men vars verksamheter nu tagits över av Fortifikationsverket. Eftersom hyran i och med övertagandet stigit kraftigt, kommer vi fortsättningsvis träffas på Naturum vid Ronneby Brunn. Vi hoppas att denna möteslokal ska fungera bra framöver.

I detta nummer av Blekingeblåddran, presenterar Åke Widgren en återinventering av knärot. Arten har successivt minskat under de senare åren, men har fortfarande några rika lokaler i västra delarna av landskapet och i Hjortsberga socken. Jonny Svensson har inventerat svampar i ett översilningskärr vid Blankaviken, och presenterar här några spännande fynd. Åke rapporterar om föreningens exkursion till Gotland som äntligen blivit av. Den är anordnad för floraväktare i Blekinge. Vår ciceron Torbjörn Lindell visade på flera intressanta arter som är ovanliga eller typiska för landskapet. Slutligen presenteras några intressanta fynd av mossor av Johan Wolgast och en lavparasit av Joakim Hemberg.

Väl mött Lars Frönberg (ordförande och redaktör)

Knärot i Blekinge

Åke Widgren

Knärot är en art som uppmärksammas tidigare i naturvårdssammanhang. Det gjordes en återinventering 2011 då den utnämndes till årets växt. Både vid detta tillfälle och vid den nuvarande inventeringen kunde konstateras att arten gått tillbaka kraftigt. Den är väldigt känslig för uttorkning, och de senare årens torra somrar kan ha påverkat den negativt. Vi får hoppas att denna sommar inte blir lika torr och det verkar finnas hopp om det även om våren och försommaren lyst med frånvaro om regn.

Knärot *Goodyera repens* är en art på stark tillbakagång. År 2010 rödlistades den som nära hotad (NT) och året därpå blev den utsedd till årets växt av Svenska Botaniska Föreningen. I Blekinge återfanns arten då på endast 11 av de 52 kända äldre lokaler som besöktes, men samtidigt hittades 11 nya lokaler (Fig. 1). Resultaten presenterades i Blekingeblåddran 2012 (Widgren 2012). Den starka minskning som noterats under senare år gjorde att knäroten år 2020 blev klassad som sårbar (VU) i den nationella rödlistan. Under 2021 och 2022 var arten särskilt prioriterad i floraväxteriet i landet. I Blekinge besöktes totalt 36 lokaler under åren 2020–2022 varav 7 av dem rapporterades som nya. Återfynd noterades på 23 av de 29 återbesökta lokalerna (Fig. 2).

Utbredning och ekologi

Knärot förekommer i större delen av landet, men är ovanlig eller saknas i fjälltrakterna, Norrlands inland och Skånes slätt- och mellanbygder. I Danmark är arten ovanlig, i Norge relativt ovanlig men spridd, och i Finland relativt vanlig i främst landets södra och mellersta delar. I dessa tre länder betraktas den som livskraftig (ArtDatabanken 2020).

Arten växer främst i mossrika barrskogar med lång kontinuitet, vilket omfattar såväl friska – fuktiga granskogar som torra sandtallskogar. I Norrland hittas den dessutom i björkskogar. I Blekinge utgörs lokalerna av främst granskogar,

barrblandskogar och rena tallskogar. Fyra lokaler finns i sandbarrskogar.

Blomningen inträffar i juli-augusti. Knäroten växer ytterst sakta och är beroende av skoglig kontinuitet för nyetablering och vegetativ spridning. Tiden från att en bladrosett bildats tills den blommar är, utifrån preliminära data från en undersökning i Gästrikland (Lars Ericson i Ståhl 2012), omkring tio år eller längre. Klonerna utvidgas gradvis, men en radietillväxt på 10 centimeter tar 10–15 år. Tiden från nyetablering av en klon till blomning uppgick i ett fall till 11 år. Endast en mindre del av alla rosetter i en klon tycks för övrigt nå blomningsstadiet. Floral skott dör efter blomningen. Blomningen varierar avsevärt mellan olika år. 300 kloner som följdes av Lars Ericson under 12 år i östra Gästrikland varierade mellan totalt 60 och 2 590 blomstänglar. För bra blomningsår krävs riklig nederbörd. Extremt dåliga blomningsår är vanligen resultatet av torka föregående år då de florala skotten anläggs. Deras utveckling kan även avstanna på grund av långvarig torka i början av växtsäsongen. Värme och torka medför också att färdiga blomstänglar förtvinar innan blommorna hinner slå ut. Smågnagarar kan ha en förödande inverkan på blomningen. Både skogssork och gråsidig sork betar av blomskott och tar även en del bladrosetter under höst/vinter. Blommorna sätter påfallande ofta frukt i jämförelse med andra orkidéer men det är oklart hur pollineringen sker. Man kan misstänka att självpollinering är vanligt (Ståhl 2012). På en av de största lokalerna i Blekinge, i Mulatorp (Olofström), växer knäroten främst ovanpå stora stenblock. På ett av dessa var

Fig. 1. Utbredningen av knärot i Blekinge 1980–2022 (gul prick = fynd, blå prick = kluster med många fynd). Utdrag från Artportalen januari 2023.

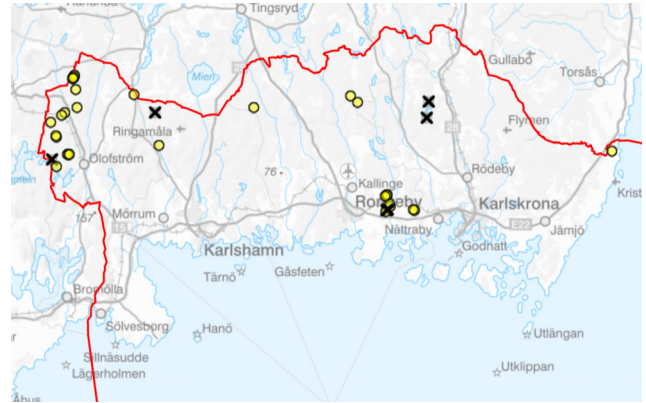

Fig. 2. Återinventerade knärotslokaler i Blekinge under 2019–2022 (gul prick = fynd, kryss = ej återfunnen). Utdrag från Artportalen januari 2023.

arten nästan heltäckande inom minst 5 m², varav en del plantor till och med hängde över kanten, vid återbesöket 2022 (Ivar Björegren i e-post). Att en sådan lokal är känslig för uttorkning är lätt att förstå.

Knärot är liksom många andra orkidéer mykorrhizabildande. En molekylär analys av svampkomponenten inuti cellerna i knärotsplantor från Skottland visade att det var basidiomyceten *Ceratobasidium cornigerum* (en skinnsvamp). Den är en vittspridd nedbrytare och ibland parasit, som bildar mykorrhiza med flera orkidéer (Cameron m. fl. 2006 i Ståhl 2012). Svampen bildar fruktkroppar på barken av nyligen nedfallna grenar och kvistar av barrträd, sällan lövträd, och ibland även på döda ormbunkar och ljung *Calluna vulgaris* (ArtDatabanken 2023). Artfakta redovisar totalt 76 fynd i landet (från Artportalen och herbariesamlingar), men inget från Blekinge. Det skulle vara trevligt om vi kunde hitta den i vårt pågående svampinventeringsprojekt.

Det är ingen tvekan om att det största hotet mot knärot är skogsavverkningar men även stormfällningar och ljusexponering efter omfattande granbarkborreangrepp kan vara förödande. De grunt liggande jordstammarna är mycket känsliga för den uttorkning som sker när de exponeras för solljus som torkar upp marken efter en avverkning, eller stormfällning (som efter stormarna Gudrun och Per). Även kvävenedfall som gynnar gräs, exempelvis krustätel och andra kvävegynnade arter, är ett hot.

Knärotslokaler är dessutom känsliga för kanteffekter. Det finns exempel på biotopskyddsområden där angränsande skog har avverkats, med

påföljd att arten försvunnit så långt som cirka 50 m från hyggeskanten. Orsaken är troligen en kombination av ökat ljusinsläpp och svår konkurrens från expanderande gräs. Även en lätt gallring där hänsynsträd lämnas runt en knärotsförekomst kan vara förödande och leda till att lokalen spolieras. Ett annat hot är vildsvin vilka verka uppskatta jordstammarna, något som nästan kan ödelägga vissa lokaler. Frågan är om bökan det å andra sidan underlättar etablering, vilket skulle kunna kompensera en del av den negativa effekten (Joakim Hemberg i e-post).

Knärot blev rödlistad som nära hotad (NT) år 2010, efter att fram till dess ha betraktats som livskraftig (LC). År 2011 utsågs arten till *årets växt* av Svenska Botaniska Föreningen. Av totalt 1 619 inventerade lokaler (inklusive nyfynd) i landet kunde arten inte återfinnas på 150 (Ståhl 2012). I Blekinge återbesöktes 52 kända lokaler, varav 41 saknade återfynd vilket innebär en minskning med 79 %. Vid samma inventering registrerades 11 nya lokaler (Widgren 2013). År 2020 blev arten klassad som sårbar (VU), vilket innebär att den också blev floraväktarart. Under 2021 och 2022 har knärot varit nationellt prioriterad inom floraväktariet.

Knärotens förekomst och status i Blekinge

I Blekinge har knärot 80 kända lokaler, registrerade från 1980 och fram till idag. Av dessa finns 2 i Karlshamn, 12 i Karlskrona, 36 i Olofström, 29 i Ronneby, och 1 i Sölvesborg. I två områden (naturresevatnen Mulatorp och Tallet) har av praktiska skäl flera lokaler avgränsats trots att de ligger relativt nära varandra. Lokaler där arten tidigare rapporterats som ej återfunnen på grund av

Fig. 3. Tallets naturreservat i Ronneby kommun är ett av länets rikaste områden för knärot. Foto Å. Widgren 2021-04-25.

avverkning eller igenväxning (sammanlagt 19 lokaler) prioriterades inte för återbesök under 2021–22. För att få en mer heltäckande bild av den aktuella statusen har jag i sammanställningen även tagit med ett par uppgifter från 2019 och 2020.

I Blekinge besöktes totalt 37 lokaler under åren 2019–2022 (8 av dessa rapporterades som nya). Återfynd noterades på 23 av de 29 återbesökta lokalerna. På 2 lokaler som hyste arten vid inventeringen 2011, rapporterades den nu som ej återfunnen.

Av de totalt 80 kända lokaler som rapporterats sedan 1980 är arten nu utgången på 42, en minskning med 52,5 %. Sannolikt är den även försvunnen på ytterligare någon lokal, eftersom det är 6 växtplatser som ännu inte blivit återbesökta de senaste fyra åren.

Vad som är en planta eller bara ett skott är ofta väldigt svårt att avgöra. På de allra flesta lokalerna har rapportörerna uppgivit antalet plantor, och endast i ett fåtal fall antalet skott. Jag har gjort bedömningen att det i samtliga fall är antalet skott (= bladrossetter) som räknats även om de rapporterats som plantor. Vid en summering uppgår det totala antalet räknade plantor på de 37 lokaler som besökts

2019–2022 till 13 955 (senaste uppgift/lokal). De fyra rikaste lokalerna (de enda med mer än 1 000 plantor) under 2019–2022 har varit Mulatorp (400 m NO gården) med 3 450 skott, Djurtorp (VSV Hjortsberga kyrka) med 2 400 skott, Djurtorp (naturvårdsavtal) med 2 300 skott och Tallets naturreservat (S delen O vägen) med 1 125 skott). Den förstnämnda lokalen är belägen i Olofströms kommun, de övriga i Ronneby. Även om man får ta i beaktning att det är lätt att missa mindre fläckar med plantor/skott så är det mycket som tyder på att även ett par av de rikaste lokalerna uppvisar en negativ trend. I exempelvis Djurtorp (VSV Hjortsberga kyrka) räknades antalet skott till ca 10 000 år 2011, jämfört med 2 400 plantor 2022. Här kan emellertid minskningen vara skenbar eftersom en del större knärotsbestånd troligen dolde sig under blåbärsris och smågranar vid den senaste räkningen. I Djurtorp (naturvårdsavtal) räknades ca 8 000 skott år 2011 jämfört med 2 300 skott 2022, och i naturreservatet Tallet (centrala delen; Fig. 3, 4) var resultaten ca 5 000 skott år 2011 jämfört med 330 år 2022. Vad minskningarna beror på i de två senare fallen är långt ifrån uppenbart; skogen står ju kvar. Det mest sannolika

är att det beror på uttorkning till följd av ökad solexponering efter angrepp av granbarkborre.

Knärotens framtid i Blekinge är bekymmersam. Känsligheten för uttorkning efter avverkning, stormfällning eller barkborreangrepp gör att den negativa trenden riskerar att fortsätta. 21 lokaler ingår visserligen i skyddade områden (naturreservat, biotopskyddsområden, naturvårdsavtal), men även i dessa finns risk att främst barkborreangrepp och stormfällningar kan skada växtplatserna. Den hänsyn som Skogsstyrelsen föreskriver i samband med avverkning är oftast helt meningslös. Knäroten kommer att försvinna i de allra flesta fall, främst beroende på kanteffekter. En annan problematik och konfliktområde är skötseln av naturreservat. Även skötselåtgärder med goda intentioner, till exempel utglesningar för att gynna tall, riskerar att leda till att knärotslokaler spolieras.

Tack

Stort tack till de floraväktare som engagerat sig i inventeringen! Joakim Hemberg har lämnat konstruktiva synpunkter på manuskriptet.

Citerad litteratur

ArtDatabanken. 2020. Artfakta. Rödlistningsbedömning Knärot *Goodyera repens*. <https://artfakta.se/artbestamning/taxon/goodyera-repens-220787>.

Fig. 4. Detalj av bladrosetter. Foto J. Hemberg.

ArtDatabanken. 2023. Artfakta. *Ceratobasidium cornigerum*. <https://artfakta.se/artbestamning/taxon/ceratobasidium-cornigerum-3230>.

Fröberg, L. 2006. *Blekinges Flora*. SBF-förlaget, Uppsala.

Ståhl, 2012. Knärot är beroende av gammal skog. *Svensk Bot. Tidskr.* 106: 249–254.

Widgren, Å. 2012. Knärot – Årets växt 2011. *Blekingebläddran* 2012: 14–15.

Åke Widgren, Ronnebyg. 10, 371 32 Karlskrona
E-post: cotula@gmail.com

Intressanta svampar vid Blankavikskärret

Jonny Svensson

Blankavikskärret är en av två lokaler med vatten som härstammar direkt från grundvattnet (s.k. källkärr). Det medför att lokalen kan hysa vissa ovanliga arter anpassade till denna miljö. Jonny presenterar här några spännande fynd av svamparter som gynnas av den källpåverkade miljön.

Blankavikskärret är ett av två utpräglade källkärr i Blekinge; det andra är Hängdovakärret nära Jämshög. Denna biototyp förekommer för övrigt främst på västkusten.

Området klassas som nyckelbiotop och Natura 2000 område och är beläget öster om Blankaviken (del av sjön Raslången; Fig. 1) i Olofströms kommun. Arealen är cirka 0,7 ha.

Beskrivning av området

Från en öppen källa i områdets östra kant silar grundvatten ut över det mot väster svagt sluttande kärret. Källan för även under de torraste perioderna vatten. Huvudflödet är kraftigt och flera små biflöden tränger fram på olika ställen i närheten. Invid källan växer enstaka exemplar av kambräken *Blechnum spicant*. Ute i själva kärret, som har ett glest trädskikt av tall och glasbjörk, förekommer myrlilja *Narthecium ossifragum* som den dominerande arterna. Bland övriga kärlväxter

märks nålstarr *Carex dioica*, hirsstarr *C. panicea*, pors *Myrica gale* och ängsull *Eriophorum angustifolium*. Området mot sjön domineras av bladvass *Phragmites australis*, blååtäl *Molinia caerulea* och pors. Exempel på förekommande mossor är björnmossa *Polytrichum commune*, räffelmossa *Aulacomnium palustre*, klubbvitmossa *Sphagnum angustifolium*, sotvitmossa *S. papillosum* och spärrgrenig vitmossa *S. squarrosum*. Området närmast källan är i huvudsak trädöst.

Den rödlistade (nära hotad) och störningskänsliga arten lamellsnäcka *Spermodea lamellata* har påträffats i anslutning till källan.

I kantzonen mot fastmarken finns sumpskog med klibbal, glasbjörk och tall, och på fastmarken kring kärret är granskog planterad med inslag av lärk. Trädens ålder är cirka 45 år.

Svampinventering

Inventeringen har jag främst utfört under år 2012 och 2022; totalt har 121 arter påträffats. Här redovisas några intressanta arter.

Rödgel trumpetsvamp *Craterellus lutescens* (Fig. 2) med 11 kända lokaler i Blekinge; inte att förväxla med **trattkantarell** *Craterellus tubaeformis* som också finns här.

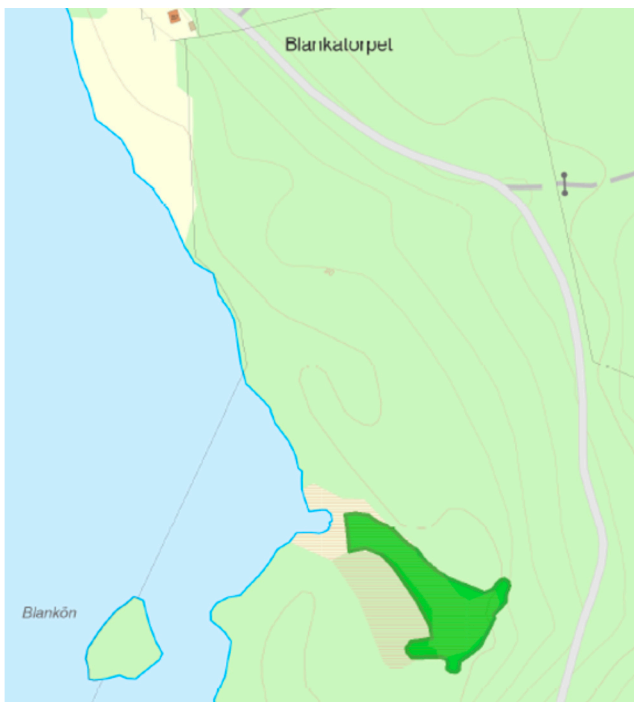

Fig. 1. Karta över det inventerade området.

Fig. 2. Rödgel trumpetsvamp. Foto J. Svensson.

Fig. 3. Kärrtorfsskivling. Foto J. Svensson.

Kantarellvaxing *Hygrocybe cantharellus* en vacker klarröd vaxskivling; inte så ovanlig art i vitmossan.

Transkräling *Macrocystidia cucumis* växer i sumpskogar; en lätt bestämd art i mikroskopet med sina stora brett lancettlika cystider; lukt och smak är tranartad. I Blekinge finns 9 kända lokaler.

Tranbärskål *Monilinia oxycocci* växer på mumifierade tranbär, och har endast 2 kända lokaler i Blekinge.

Kärrtorfsskivling *Pholiota henningsii* (Fig. 3) är en mycket sällsynt art i Sverige (endast ett fynd rapporterat i Artportalen tidigare); den påträffades här första gången 2012.

Stråhätta *Resinomyцена saccharifera* en upp till 5 millimeter stor art som växer på vissna gamla strån av tåg, gräs, kaveldun och starr. En i Sverige förbisedd art; i Blekinge har vi 12 kända lokaler.

Fig. 4. Ringskräling. Foto J. Svensson.

Ringskräling *Tubaria confragosa* (Fig. 4) växer på murken lövved; den har 12 kända lokaler i Blekinge.

Vägbeskrivning

Kör från Olofström över Halabron; efter 3,3 km ta av mot Harasjömåla fiskecamp; efter 3,8 km, när vägen delar sig, håll vänster; om 900 m kommer en vägbom, stanna här och gå vägen åt höger cirka 400 m. Lokalen ligger nu på högra sidan.

Referenser

Bevarandeplan för Natura 2000 området SE0410193 Blankavikskärret

Hasselvårtlav funnen i Blekinge

När svensk lichenologisk förening hade vår-exkursion 2022 i Blekinge gjorde Robin Isaksson ett överraskande fynd av hasselvårtlav *Pyrenula coryli*. Arten är klassad som akut hotad (CR) och har få nutida förekomster i landet. Fyndet gjordes på en inte särskilt märkvärdig hasselbuske vid Värmansnäs som är beläget vid södra delen av Listersjön. Området är ett av länets främsta kärnområden för ovanliga lavar. Hasselvårtlav är en olicheniserad svamp eller möjligen svagt licheniserad lav som saknar egen bål. Perithecierna är ca 0,2 mm stora, svarta, glänsande och ofta något avlånga.

Efter exkursionen besökte undertecknad lokalen på nytt och hittade flera hasselbuskar med *P. coryli* inom ett område med en radie av ca 50 m. Arten verkar vara extremt konkurrenskänslig och växer företrädesvis på unga hasselstammar där andra lavar ännu inte har etablerat sig. De stammar där arten förekommer är ungefär 2-4 cm grova. På dessa stammar kan *P. coryli* täcka stora ytor, från basen och åtminstone upp till ögonhöjd.

Joakim Hemberg

Floraväktarresa till Gotland

Åke Widgren

I början av juli 2022 genomförde föreningen en efterlängtat exkursion till Gotland, som var subventionerad för floraväktare inom Blekinge. Exkursionen hade planerats att genomföras redan 2017, men blev uppskjuten först på grund av att vår dåvarande ordförande Bengt Nilsson gick bort, och när vi tänkte återuppta planerna på resan 2020 kom pandemin. Förra året kunde vi emellertid genomföra resan. På grund av begränsade avgångar vid överfarten från Oskarshamn fick vi ta förmiddagsfärjan på lördagen och kunde därmed endast få tid till exkurerande under en och en halv dag. Icke desto mindre upplevde vi att vi fick gott om tid till öns flora och blev presenterade många unika arter över området av den kunnige och engagerande ciceronen Torbjörn Lindell.

Den 2–3 juli 2022 anordnade föreningen en resa för floraväktare till Gotland. Vi var sammanlagt nio blekingska floraväktare, som under två dagar blev guidade av gotlandsbotanisten Torbjörn Lindell. Resan skulle egentligen ha genomförts redan för två år sedan, men på grund av coronapandemin var det inte möjligt att förverkliga planerna förrän nu.

Torbjörn hade, tillsammans med Lars Fröberg, lagt upp ett digert program. Fokus var på gotländska specialiteter, till exempel några endemiska arter samt i övrigt ovanliga arter som inte finns i Blekinge. Vi anlände till Visby tidigt på lördagseftermiddagen då vi först erbjöds tillfälle att köpa den nya Gotlands-floran och en bok om Gotlands orkidéer av Jörgen Pettersson som tagit sig ner till deras lager av böcker för försäljning. Vi ägnade resten av dagen åt Fårö, och norra delarna av huvudön. Vi började med ett rikkärr nära Bästeträsk där vi bland annat fick se blommande gulyxne *Liparis loeselii*, vaxnycklar *Dactylorhiza incarnata* var. *ochroleuca* och säfferot *Seseli libanotis*. Vi stannade även till vid en närbelägen lokal för kalkdån *Galeopsis angustifolia* (Fig. 1) och finnoxel *Sorbus hybrida*. Därefter tog vi färjan över till Fårö, där vi fick se arter som spetsfingerört *Sibbaldianthe bifurca* (Holmudden) och avarönn *Sorbus teodori* (Fifang). Vid Ekeviken besökte vi en åker med en nyupptäckt naturlig förekomst av klätt *Agrostemma githago*. Tillbaka i Fårösund blev det en sen middag på restaurang Skumpanerna. Maten var utmärkt, men jösses vad länge vi fick vänta på den. Självt blev jag bortglömd och fick maten allra sist. Men god var den som sagt. På väg

tillbaka mot Visby bockade vi av bungerönn *Sorbus faohraei* (Bungenäshalvön) och druvgamander *Teucrium botrys* (Kyllaj). Bungerönn är en nybeskriven apomiktisk art som bara är känd från ett begränsat område på norra Gotland.

Fig. 1. Kalkdån vid Bästeträsk. Foto Å. Widgren.

Fig. 2. Röd skogslilja vid Tofta skjutfält. Foto Å. Widgren.

Fig. 3. Alpklöver strax S om Visby. Foto Å. Widgren.

Övernattningen skedde på två närbelägna vandrarhem i centrala Visby. Joakim hade varit uppe i ottan och letat upp laven *Candelariella subdeflexa* på en känd lokal i stan, där den upptäckts som ny för Sverige 2019. Efter frukosten bockade vi alla av laven, och sedan hade vi stämt träff med Torbjörn vid en parkering öster om centrum. Den ena gruppen missade emellertid mötesplatsen och den andra gruppen höll inte på att komma ut ur Visby centrum med sin bil på grund av avstängda vägar i samband med Almedalsveckan som precis hade börjat. Till slut kunde vi sammanstråla och sedan bar det av till Tofta skjutfält som lyckligtvis var öppet för allmänheten under helgen. På grusig alvarmark fick vi se gotländsk haverrot *Tragopogon crocifolius*, kantig fetknopp *Sedum sexangulare* och gotlandssolvända *Fumana procumbens*. Eftersom det var förmiddag blommade gotlandssolvändan fint; den brukar fälla kronbladen mitt på dagen. På gamla stänglar av vildmorot *Daucus carota* ssp. *carota*, hittades den lilla skålsvampen umbellatskål *Heterosphaeria patella* (andra fyndet på Gotland i Artportalen). I skogbevuxna delar av skjutfältet, ovanför klinten, blev vi visade gotlandsmåra *Galium rotundifolium*,

ängssmörblomma *Ranunculus polyanthemoides*, röd skogslilja *Cephalanthera rubra* (Fig. 2) samt balkan-oxel *Sorbus graeca*, och i ett sluttande källkärr bland annat sumpnycklar *Dactylorhiza majalis* ssp. *lapponica*, källnate *Potamogeton co-loratus*, trubbtåg *Juncus subnodulosus*, axag *Schoenus ferrugineus*, knappag *S. nigricans*, och deras hybrid, samt kalkkällmossa *Philonotis calcarea*. På stranden vid Gnisvärd, nära Tofta, fick vi se fjädersvingel *Vulpia fasciculata* på sin enda kända växtplats i Norden, samt sandsallat *Lactuca tatarica*. Strax intill växte salepsrot *Anacamptis pyramidalis* och honungsblomster *Herminium monorchis*, båda i full blom. Efter Gnisvärd stannade vi till vid en växtplats för strandvedel *Astragalus danicus* (nära Klintehamn) som hade enstaka plantor vilka alltså blommade. I Klintehamn passade vi på att äta lunch; här gick det snabbare att få maten. Därefter åkte vi över till östsidan av ön, till en ganska nyupptäckt lokal för mjältbräken *Asplenium ceterach* (vid Sjaustru). Under eftermiddagen hann vi med lokaler för gotlandsranunkel *Ranunculus ophioglossifolius* (Danbo; Fig. 4), pipstakra *Oenanthe fistulosa* (Kräklingbo) och kärnycklar *Anacamptis palustris*

Fig. 4. Den lilla gotlandsranunkeln studeras på nära håll under överinseende av exkursionsledaren. Foto A. Widgren.

(Fardume träsk). Kärrnycklarna var inte många men de var i full blom. Torbjörn berättade att tranorna tar deras knölar, vilket är ett problem för artens överlevnad. Vid återfärden mot Visby fick vi se bland annat kalknarv *Arenaria gothica* (Hejdeby hällar), luddvedel *Oxytropis pilosa* och timjanssnyltrot *Orobancha alba* (Ölbäck). Exkursionen avslutades med ett kort stopp vid Djuplunda söder om Visby, där alpklövern *Trifolium alpestre* blommade fint (Fig. 3). Sedan bar det av till Visby hamn för incheckning till färjan.

En slutsummering av resan kan bara ge högsta betyg. Två mycket intensiva dagar med fantastiskt fina miljöer, intressanta arter och en mycket väl genomförd guidning av Torbjörn. Anna Blomqvist skötte anteckningarna, och rapporteringen i Artportalen. Arterna som nämns i texten är bara en bråkdel av allt vi såg. Sammanlagt blev det ca 150 fyndrapporter av både ovanliga och vanliga kärlväxter, ett par lavar, en mossa, en svamp och några insekter (bland annat apollofjäril).

Fyndrapporter

Lars Fröberg

Intressanta fynd av kärlväxter och lavar från 2022–23 rapporteras. Angivna lokaler anges i Rt90; LD = Biologiska museet, Lund; det. = granskad av ...

Kärlväxter

Ajuga reptans revsuga. Karlshamn sn, Sternö (62244-14402) grusvägkant 2022-06-18 Lars Fröberg (LD).

Erigeron karvinskiana murbinka. Karlskrona sn, Trossö, Stumholmskanalen (62258-14869) sten-sättning vid kaj 2022-11-28 och Landbrogatan (62260-14862) trottoar, båda Åke Widgren (LD, det. T. Tyler; ny för Blekinge).

Geranium phaeum brunnäva (Fig. 1). Rödeby sn, Bubbetorps gård (62329-14888) bland kirska 2022-05-07 Åke Widgren.

Hieracium ahlfgrenii. Elleholm sn, Ö om stenbrott (62266-14334) vägkant 2004-06-18 Bengt Nilsson (LD, det. T. Tyler; ny för Blekinge).

Sherardia arvensis åkermadd. Ronneby sn, Ronnebybrunn (62297-14680) hotellparkeringen på gräsmark, 2023-05-31 Joakim Hemberg

Trifolium rubens purpurklöver (Fig. 2). Sölvesborg sn, Sölvesborgs gästhamn (62143-14242) parkeringsplats, 2022-07-13 Åke Widgren (LD; först sedd 2019 av I. Björegren under annat namn och därefter korrekt bestämd av Å. Widgren; ny för Blekinge)

Fig. 1. Brunnäva vid Bubbetorps gård. Foto Å. Widgren.

Lavar

Bellicida incompta savlundlav (EN). Ronneby kommun, Möllerydsåsens naturreservat (62350-14739) rikligt i savflöde på bok 2023-03-24 Joakim Hemberg.

Enterographa hutchinsiae klippzonlav (EN). Karlshamns kommun, Långakärr (Pengaberget; 62282-14422) flera bålur på avenbok intill liten bergbrant 2023-03-24 Joakim Hemberg

Sclerophora amabilis sydlig blekspik (EN). Ronneby kommun, V om Stora Gäddgölen (62400-14712) sparsamt på N-sidan av grov ek 2023-03-11 Joakim Hemberg. – Mycket få lokaler i länet.

Thelopsis rubella röd pysslinglav (VU). Karlskrona kommun, Holmamåla biotopskyddsområde (62524-14874) sparsamt på gammal bok 2022-10-22 Joakim Hemberg. – Mycket få lokaler i länet (detta blir den första i Karlskrona kommun och den östligaste på svenska fastlandet).

Fig. 2. Purpurklöver i Sölvesborgs gästhamn. Foto Å. Widgren.

Mossor vid Landabäcken och Skallahultsåsen

Hösten 2022 anordnade Föreningen Blekinges Flora bland annat kryptogamexkursioner till Landabäcken väster om Brömsebro och Skallahultsåsen norr om Nätraby. Målet var främst att inventera svampar, som en del i föreningens pågående svampprojekt, men även att inventera områdenas mossflora. Här följer korta beskrivningar av områdena och de intressantare mossarter som påträffades.

Landabäcken den 17 september 2022

Området vid Landabäcken utgörs av alsumpskogar och småkärr med stora videsnår på Blekingesidan av bäcken, vid gränsen mot Kalmar län. Sumpskogarna är botaniskt intressanta genom främst sin stora förekomst av sumpviol. I området fanns tidigare endast tre arter av mossor noterade, bland annat bågpraktmossa *Plagiomnium medium*. Vid inventeringen den 17 september kunde artantalet utökas till 28. Den roligaste arten var sågdagmossa *Ephemerum serratum*, en mycket liten mossa. Den är dock lätt att känna igen i mikroskopet tack vare av sina sågtandade blad utan nerv och rikligt med kortskaftade, orangea sporkapslar (Fig. 1). Den växte på minst två ställen på fuktig jord under gråvidebuskar i närheten av bäcken. I den uttorkade bäckfåran var bäckskapania *Scapania undulata* dominerande. En del vanliga arter underlät jag (Johan) att notera, därav det blygsamma antalet arter.

Skallahultsåsen den 1 oktober 2022

Skallahultsåsen är ett litet biotopskyddsområde och Natura 2000-område strax väster om Nätrabyån, omkring 4 km norr om Nätraby. Området består främst av bergbranter och sluttningar med naturskogsartad ädellövskog, och berggrunden utgörs troligen av grönsten. Det har tidigare inventerats ovanligare mossor inom en miljöövervakningsyta under åren 1988, 2004 och 2009. Vid dessa inventeringar noterades bland annat två arter av

Fig. 1. Mikroskopbild av sågdagmossa. Foto J. Wolgast

baronmossor *Anomodon* och två arter av fjädermossor *Neckera*, samt dunmossa *Trichocolea tomentella*. Tillsammans med övriga fynd som gjorts under åren hade antalet mossarter före denna inventering kommit upp i 32. Vid besöket den 1 oktober eftersökte Johan speciellt dunmossan, vars växtplats är ett källpåverkat område. Trots noggrant sök kunde den inte återfinnas. Johan kunde dock utöka artlistan med en del mer eller mindre vanliga mossor, så att den nu omfattar 55 arter (om man tar med ett dike omedelbart norr om skogen). Vid detta dike fann Johan de roligaste mossorna: sydlig grävlingmossa *Pogonatum aloides*, kärrpraktmossa *Plagiomnium ellipticum*, åkerdagmossa *Pseud-ephemum nitidum*, åkertuss *Tortula truncata*, lerbronia *Fossombronia wondraczekii*, lerbålmossa *Blasia pusilla* och spetsblekmossa *Lophocolea bidentata*. Flera av dessa arter har inte så många fynd i Blekinge i Artportalen.

Johan Wolgast & Åke Widgren

Årets växt

Svenska Botaniska Föreningen (SBF) har utsett kärrspira *Pedicularis palustris* till årets växt 2023.

Alla kan rapportera fynd av kärrspira i år. Uppgifterna ska bestå av fyndplats, biotop, mängd, datum och observatör, och kan rapporteras direkt i Artportalen eller genom att skicka in blanketter. Gå

in på SBF:s hemsida (www.svenskbotanik.se/arets-vaxt/), där man får artbeskrivning och kan ladda ner blanketter. Observera att kärrspira delas i två underarter, (vanlig kärrspira ssp. *palustris* och höstspira ssp. *opsiantha*), som båda är kända från Blekinge. Det är emellertid fullt tillräckligt att rapportera utan underartsangivelse.

Författarinstruktioner

Detta är föreningens medlemshäfte och skickas ut 1 gång per år, under våren. Vi presenterar intressanta fynd och ger en rapport från floraväxteriet. Dessutom ges referat från föreningens aktiviteter, kommande programpunkter och andra botaniska aktiviteter med anknytning till föreningen. Vi publicerar även specialinventeringar, samt diverse systematiska utredningar som har anknytning till landskapet.

Manus kan skickas till föreningens redaktör, Lars Fröberg (larsfroberglund@gmail.com). När ni skickar in era bidrag måste bilder och tabeller skickas separat från textdokumentet. Redaktionen och föreningen ansvarar inte för författarnas åsikter.

Innehåll

3	Förord
4	Knärot i Blekinge
8	Svampar i Blankavikskärret
9	Hasselvårtlav i Blekinge
10	Gotlandsexkursion
13	Fyndrapporter
14	Mossfynd
14	Årets växt